

Ασφαλιστικό και Δημογραφικό Οι προκλήσεις του μέλλοντος

Πάνος Τσακλόγλου
Υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Συνταξιοδοτικά συστήματα

Διανεμητικό

- Στο διανεμητικό σύστημα οι συνταξιούχοι μοιράζονται τις αποταμιεύσεις της γενιάς που ακολουθεί - τις εισφορές / αποταμιεύσεις των τωρινών εργαζομένων.
- Σε μια κοινωνία που φθίνει δημογραφικά, κάθε γενιά που ακολουθεί είναι πιο ολιγάριθμη από την προηγούμενη.
- Στο διανεμητικό σύστημα - σε μια κοινωνία που συρρικνώνεται δημογραφικά - η γενιά των πολλών μοιράζεται τις αποταμιεύσεις των λίγων.

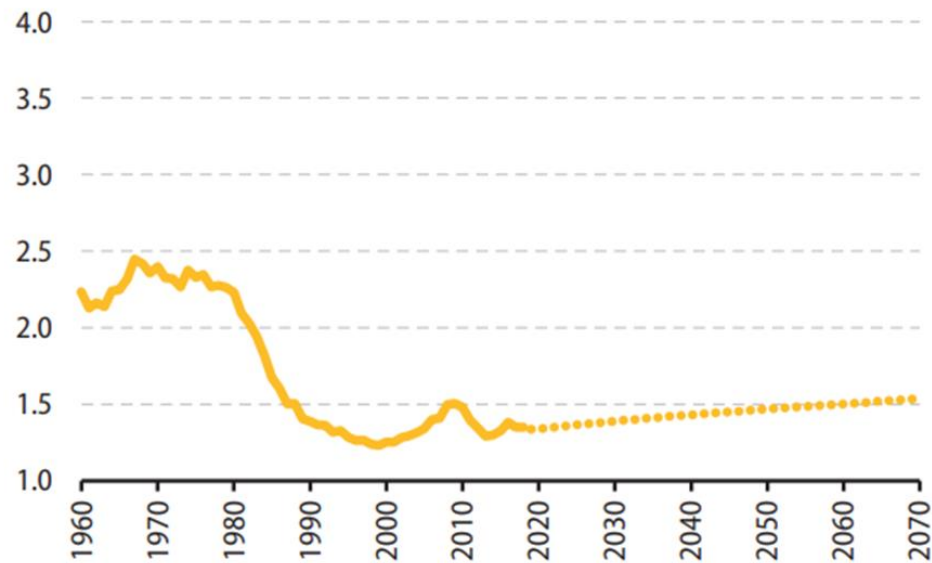
Κεφαλαιοποιητικό

- Στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα κάθε γενιά μοιράζεται κατά τη συνταξιοδότησή της τις αποταμιεύσεις της γενιάς της και τις αποδόσεις τους.
- Οι πολλοί μοιράζονται τις αποταμιεύσεις των πολλών και οι λίγοι τις αποταμιεύσεις των λίγων.
- Σε περιβάλλον δημογραφικής γήρανσης το κεφαλαιοποιητικό σύστημα είναι διαγενεακά δικαιότερο

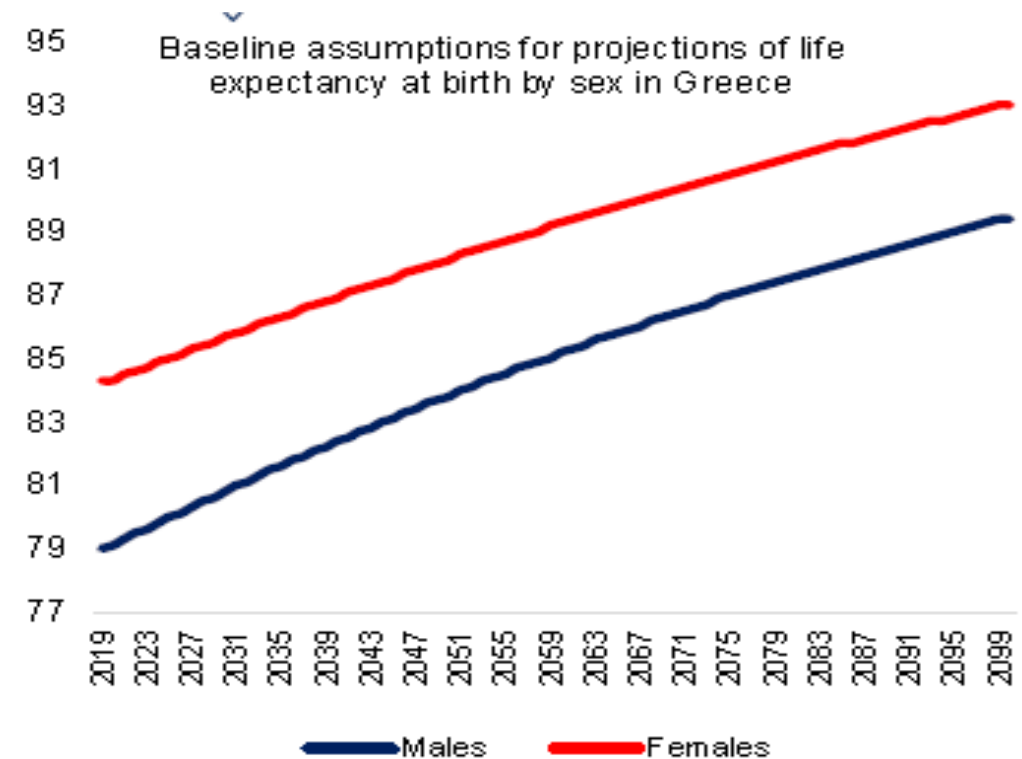
Ελλάδα: Συνταξιοδοτικό σύστημα σχεδόν αποκλειστικά διανεμητικό
Κύριο πρόβλημα διανεμητικών συστημάτων: «Δημογραφικός κίνδυνος»

Γονιμότητα (πολύ) κάτω από το ποσοστό αναπλήρωσης Προσδόκιμο της επιβίωσης: συνεχής βελτίωση

**Total fertility rate
(live births per woman)**

Πηγή: Eurostat

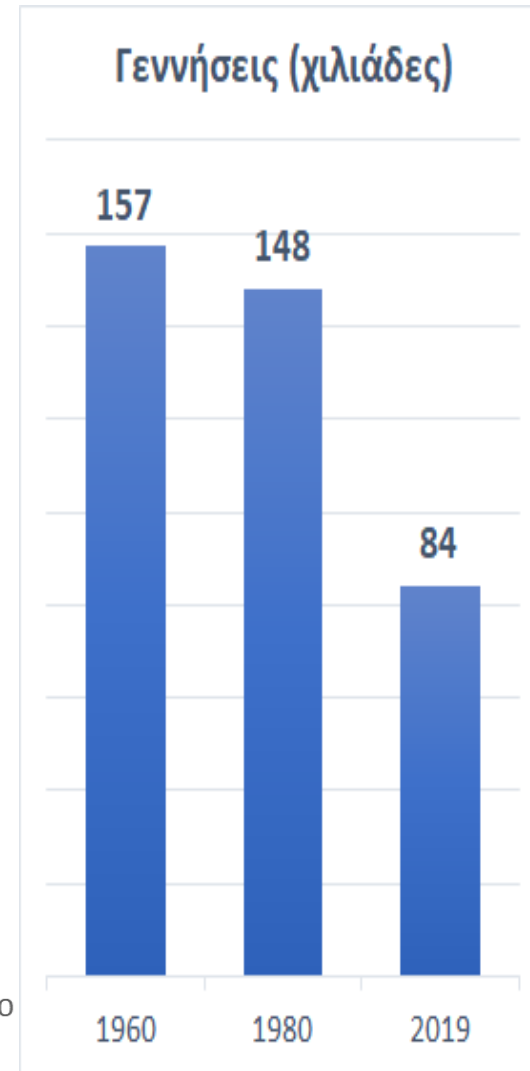
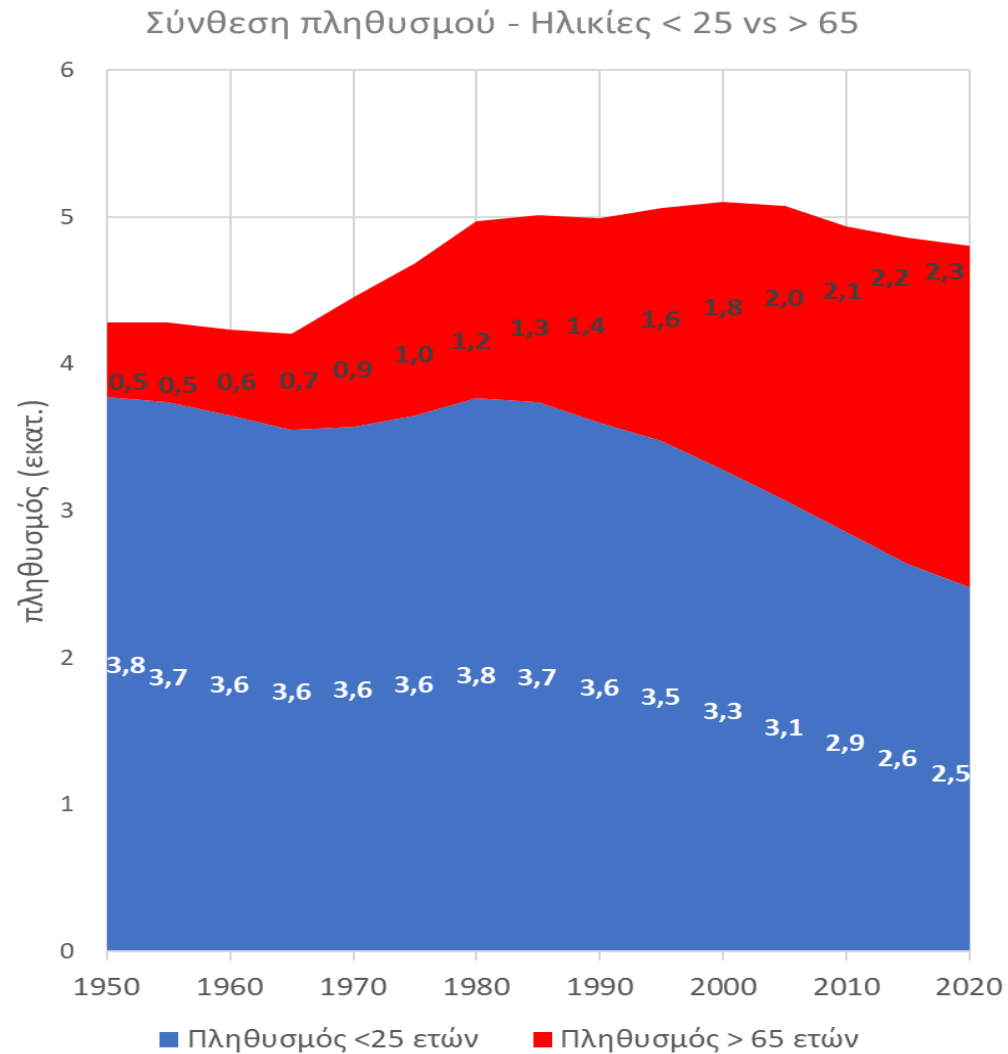

Source: Eurostat

Η Δημογραφική Γήρανση είναι ήδη εδώ

Μέσα σε 40 έτη (1980-2020):

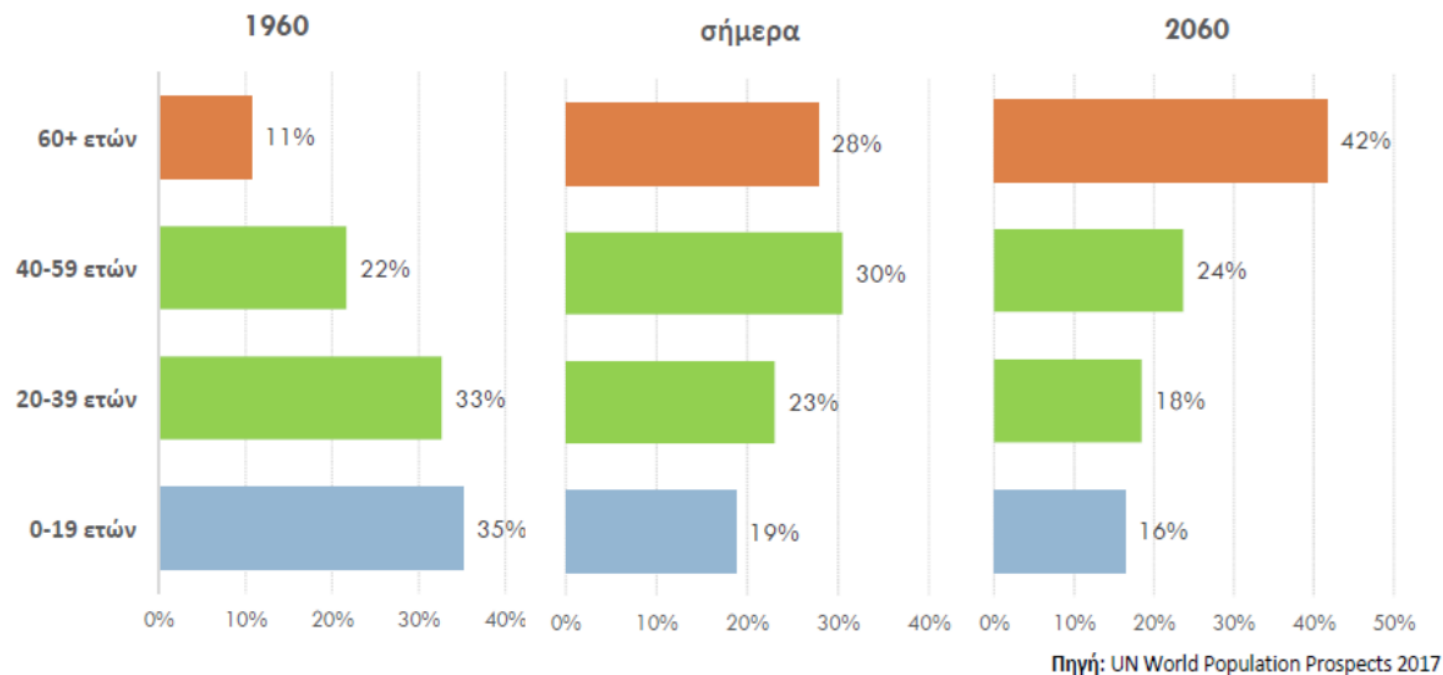
- Η Ελλάδα «έχασε» το 1/3 των νέων της (-35%)
- Οι ηλικιωμένοι (άνω των 65) διπλασιάστηκαν (+93%)
- Οι γεννήσεις μειώθηκαν κατά 44%

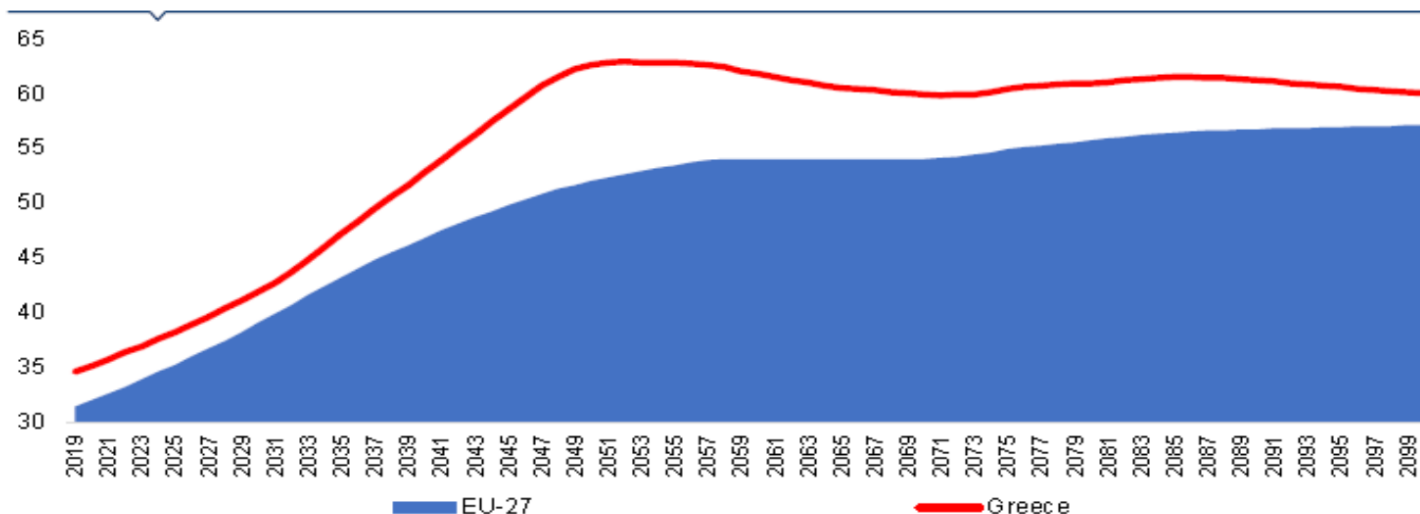
Το δημογραφικό πρόβλημα θα επιδεινωθεί στο μέλλον

- Κάθε γενιά που έπεται είναι πιο ολιγάριθμη από την προηγούμενη
- Πλήρης αντιστροφή της ηλικιακής πυραμίδας
- Δραματική επιδείνωση του «Λόγου εξάρτησης»
- Διαρκώς αυξανόμενο βάρος μοιράζεται στους ώμους διαρκώς λιγότερων

Κατανομή του πληθυσμού ανά ηλικία στην Ελλάδα

Graph 5. Projections of the old dependency ratio (population 65 and over to population 15 to 64 years) in Greece and the EU-27

Τα Μαθηματικά της Διανεμητικής Ασφάλισης

- ΠΑ: Ποσοστό Αναπλήρωσης = μέση σύνταξη δια μέσες αποδοχές
- ΛΕ: Λόγος Εξάρτησης (αριθμός συνταξιούχων/αριθμό ασφαλισμένων)
- ΠΕ: Ποσοστό Εισφορών

$$(ΠΕ = ΠΑ \times ΛΕ)$$

Ελλάδα: ΛΕ 1.6, 20% => ΠΑ: 30%
Όμως, πραγματικό ΠΑ: 65%

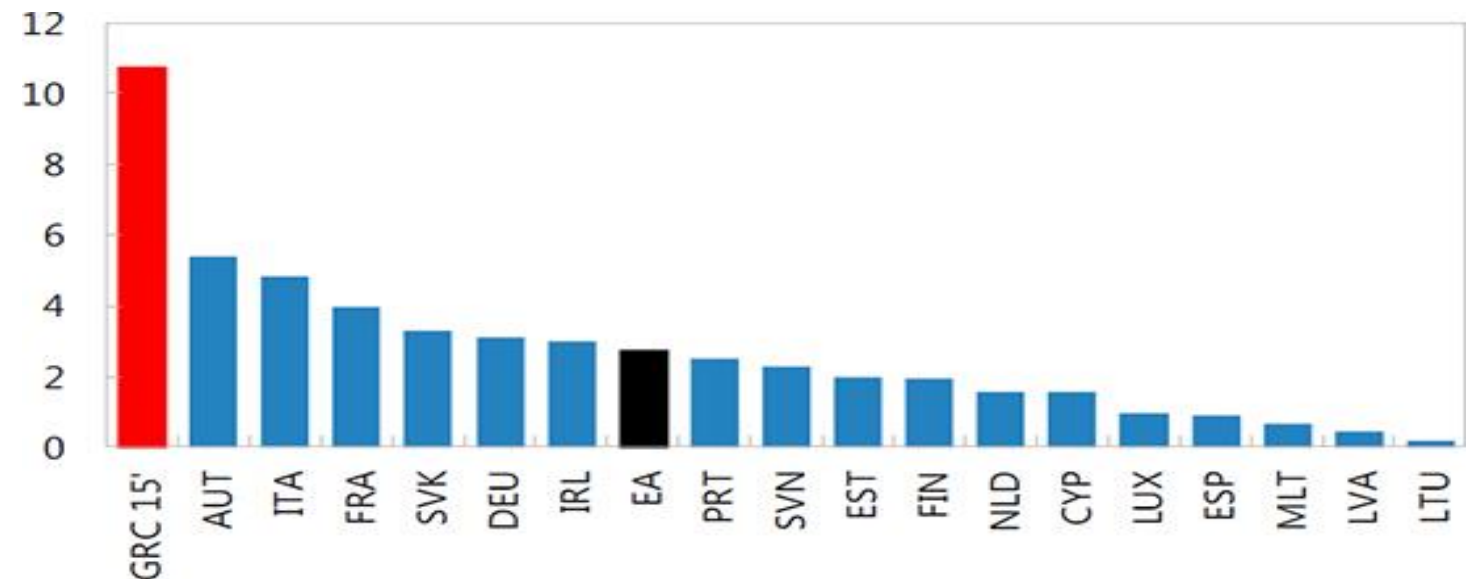
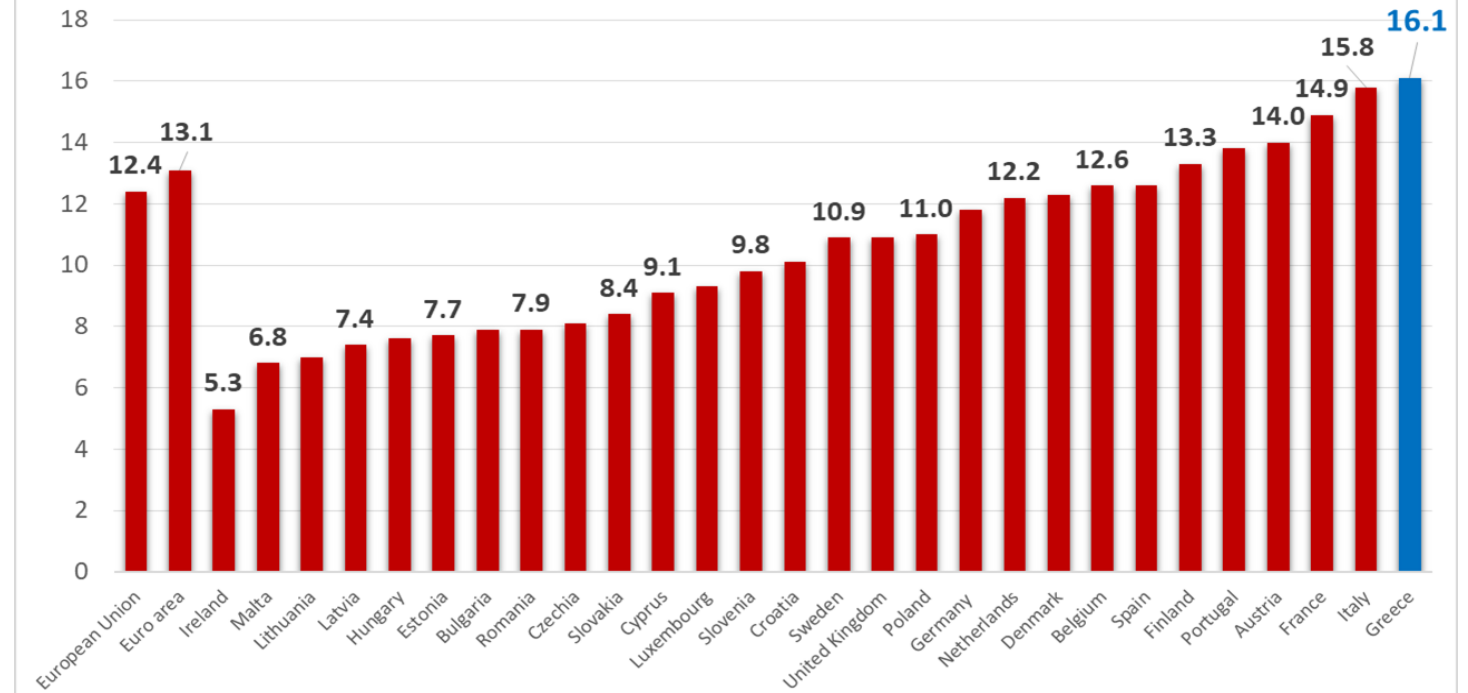
Ποσοστό αναπλήρωσης (ΠΑ)	Λόγος εξάρτησης συνταξιούχων-ασφαλισμένων (ΛΕ)				
	1:1,5	1:2	1:3	1:4	1:5
20%	13%	10%	7%	5%	4%
40%	27%	20%	13%	10%	8%
60%	40%	30%	20%	15%	12%
80%	53%	40%	27%	20%	16%
100%	67%	50%	33%	25%	20%

- Στις στήλες 2-6 του πίνακα αποτυπώνονται τα απαραίτητα % εισφορών που πρέπει να καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι ανάλογα με το λόγο εξάρτησης προκειμένου το διανεμητικό σύστημα να επιτυγχάνει το ποσοστό αναπλήρωσης που φαίνονται στη στήλη 1.
- Στη διαγώνιο με κόκκινο σημειώνεται το ύψος εισφορών κύριας σύνταξης που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι σήμερα.

Δημοσιονομικά αποτελέσματα

- Υψηλή συνταξιοδοτική δαπάνη
- Υψηλές μεταβιβάσεις από τον προϋπολογισμό
- Περιορισμός δυνατοτήτων για άσκηση άλλων δημοσίων πολιτικών

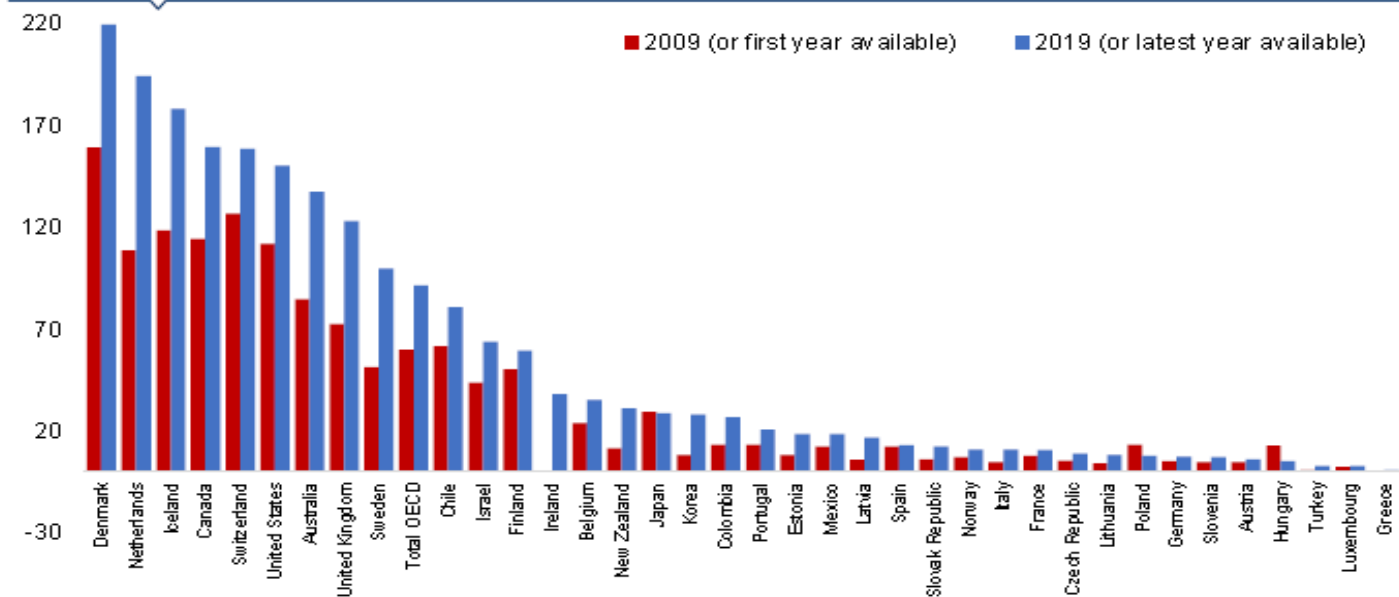
Συνταξιοδοτική δαπάνη ως % ΑΕΠ - 2018

Αντίδραση άλλων χωρών

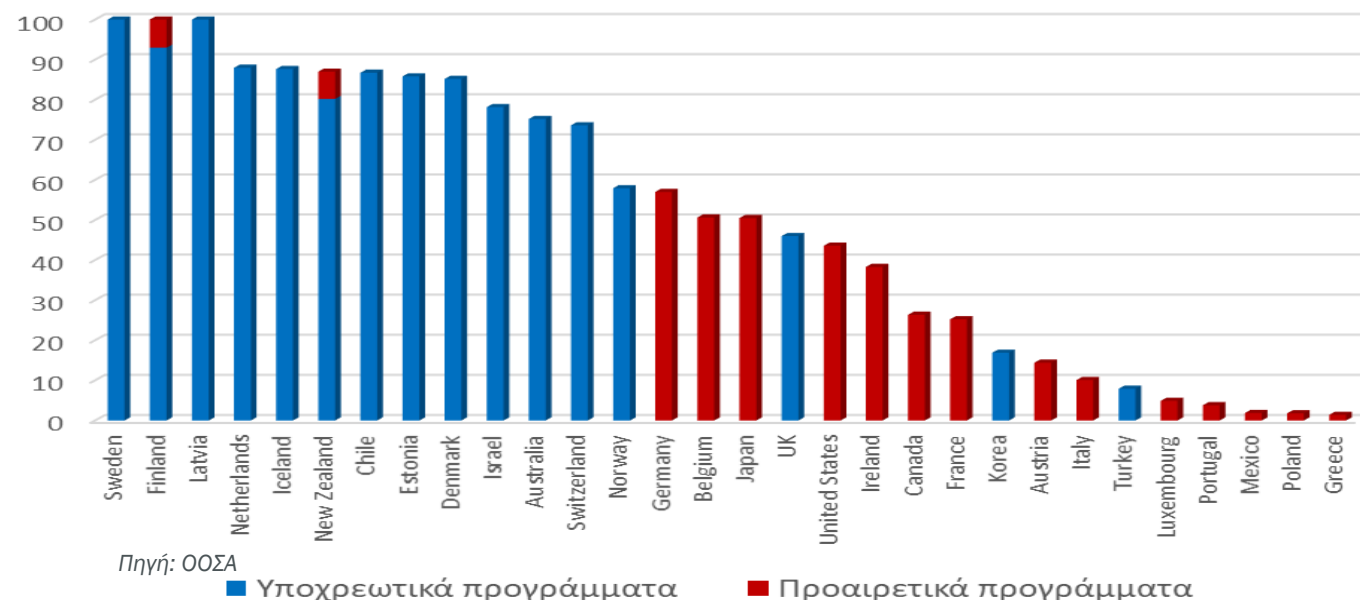
- Δημογραφική γήρανση σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες (σταδιακά, και στις αναπτυσσόμενες)
- ΟΟΣΑ (κυρίως ΕΕ): Εισαγωγή και ενίσχυση κεφαλαιοποιητικών στοιχείων στα συνταξιοδοτικά συστήματα
- Στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ άνω του 50% του εργατικού δυναμικού καλύπτεται συμπληρωματικά από κάποιο κεφαλαιοποιητικό πρόγραμμα ασφάλισης.
- Η Ελλάδα έχει καθυστερήσει να αναπτύξει κεφαλαιοποιητικό πυλώνα ασφάλισης.

Graph 2. Assets in private retirement savings plans in EU countries in 2009 and 2019 as a % of GDP

Source: OECD

% εργαζομένων που καλύπτονται από κεφαλαιοποιητικά συνταξιοδοτικά προγράμματα

Πηγή: ΟΟΣΑ

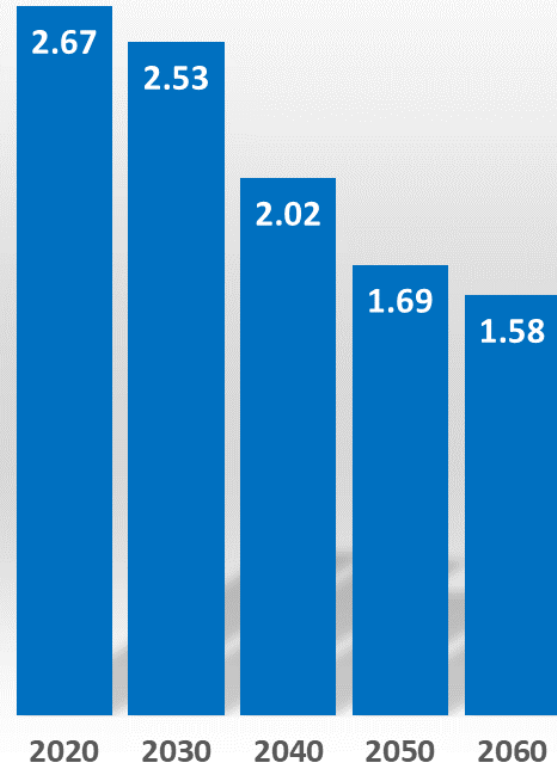
Υποχρεωτικά προγράμματα

Προαιρετικά προγράμματα

Ελλάδα και ΕΕ

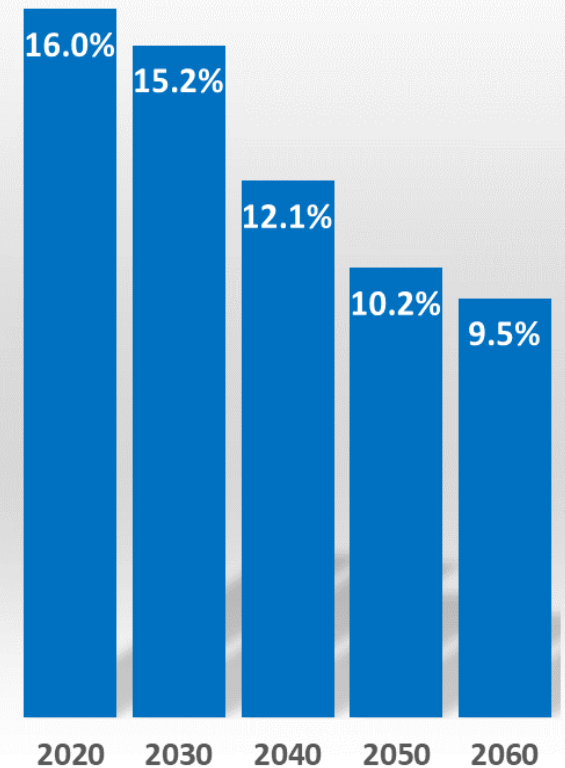
- Ελλάδα: Επικουρική ασφάλιση διανεμητικού χαρακτήρα (με υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης από κύρια ασφάλιση)
- Την τελευταία δεκαετία, μετατροπή σε (διανεμητικό) σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης και μηδενικού ελλείμματος

Επικουρική: Λόγος ασφαλισμένων/συνταξιούχων

Πηγή Εθνική Αναλογιστική Αρχή,
Αναλογιστική μελέτη - Φεβρ. 2020

Μέση επικουρική σύνταξη ως % του μέσου μισθού

Η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση

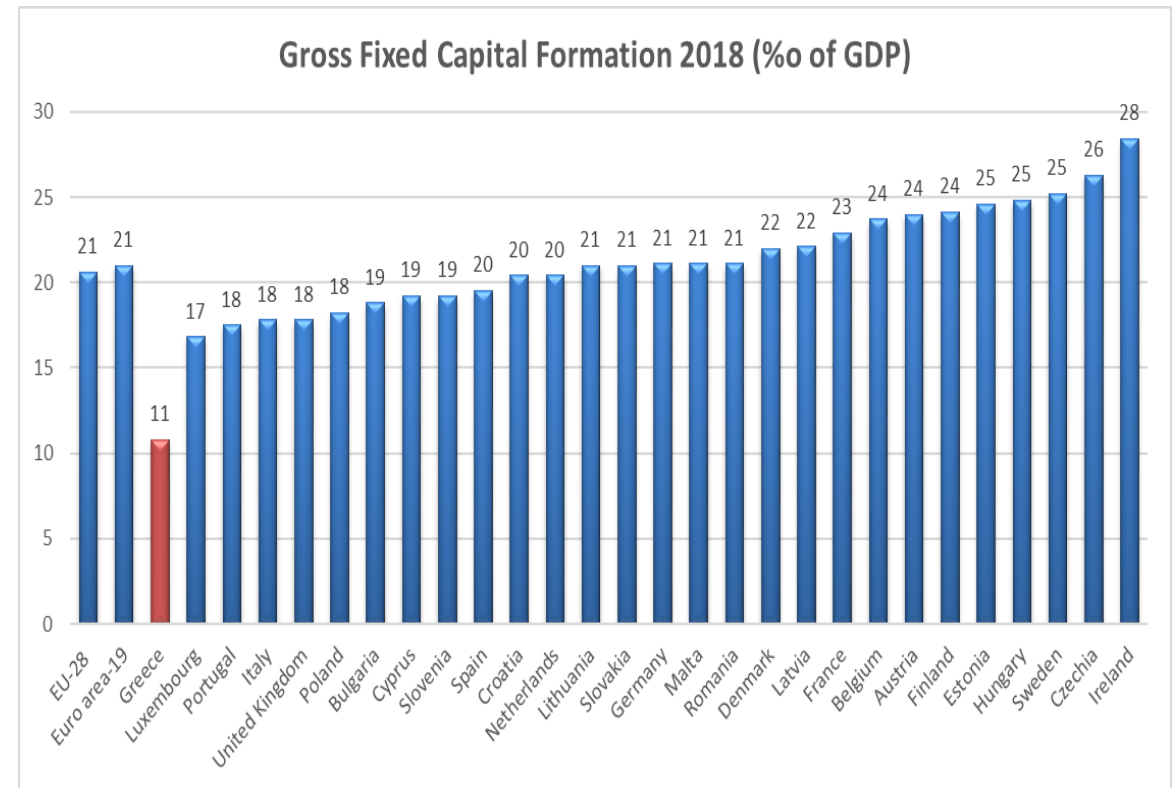
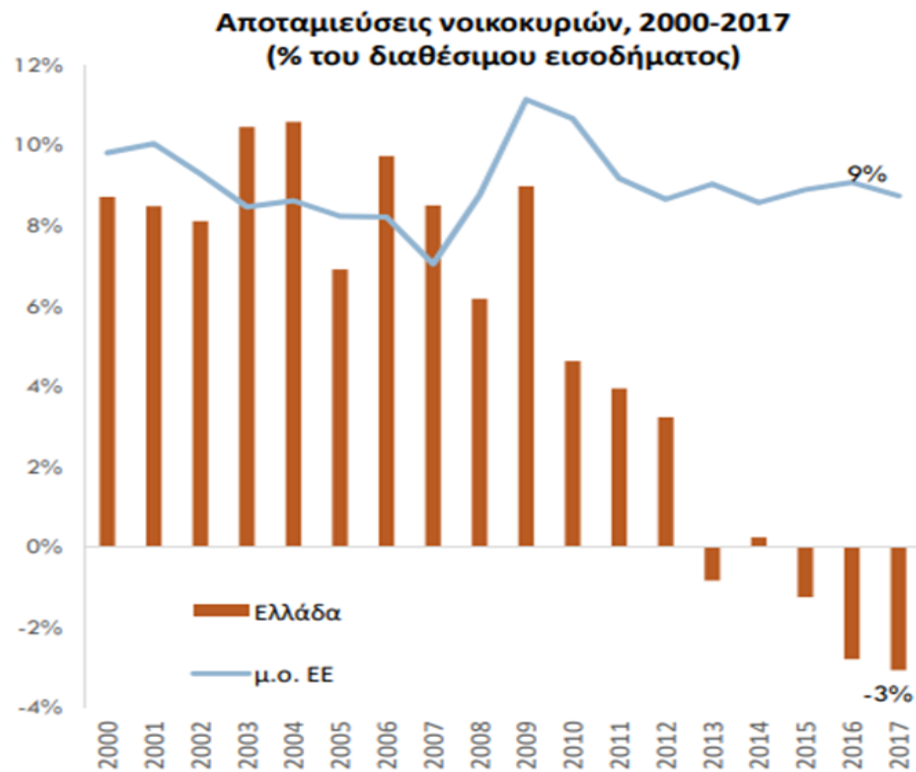
- Η δημόσια επικουρική ασφάλιση σταδιακά μετατρέπεται από διανεμητική σε κεφαλαιοποιητική.
- Νεοεισερχόμενοι με υποχρέωση επικουρικής ασφάλισης και κάτω των 35 ετών σε προαιρετική βάση.
- Αντί οι εισφορές των νέων να χρησιμοποιούνται για την πληρωμή της επικουρικής σύνταξης των σημερινών συνταξιούχων, θα αποταμιεύονται και θα επενδύονται.
- Κάθε ασφαλισμένος έχει τον ατομικό του κουμπαρά και από αυτόν λαμβάνει την αναλογιστικά ουδέτερη σύνταξή του.
- Επιλογή από μικρό αριθμό επενδυτικών προφίλ
- Επαγγελματική διαχείριση / Ισχυρή Εποπτεία
- Μέγιστη δυνατή διαφάνεια

Γιατί μεταρρύθμιση;

Κυριότεροι λόγοι

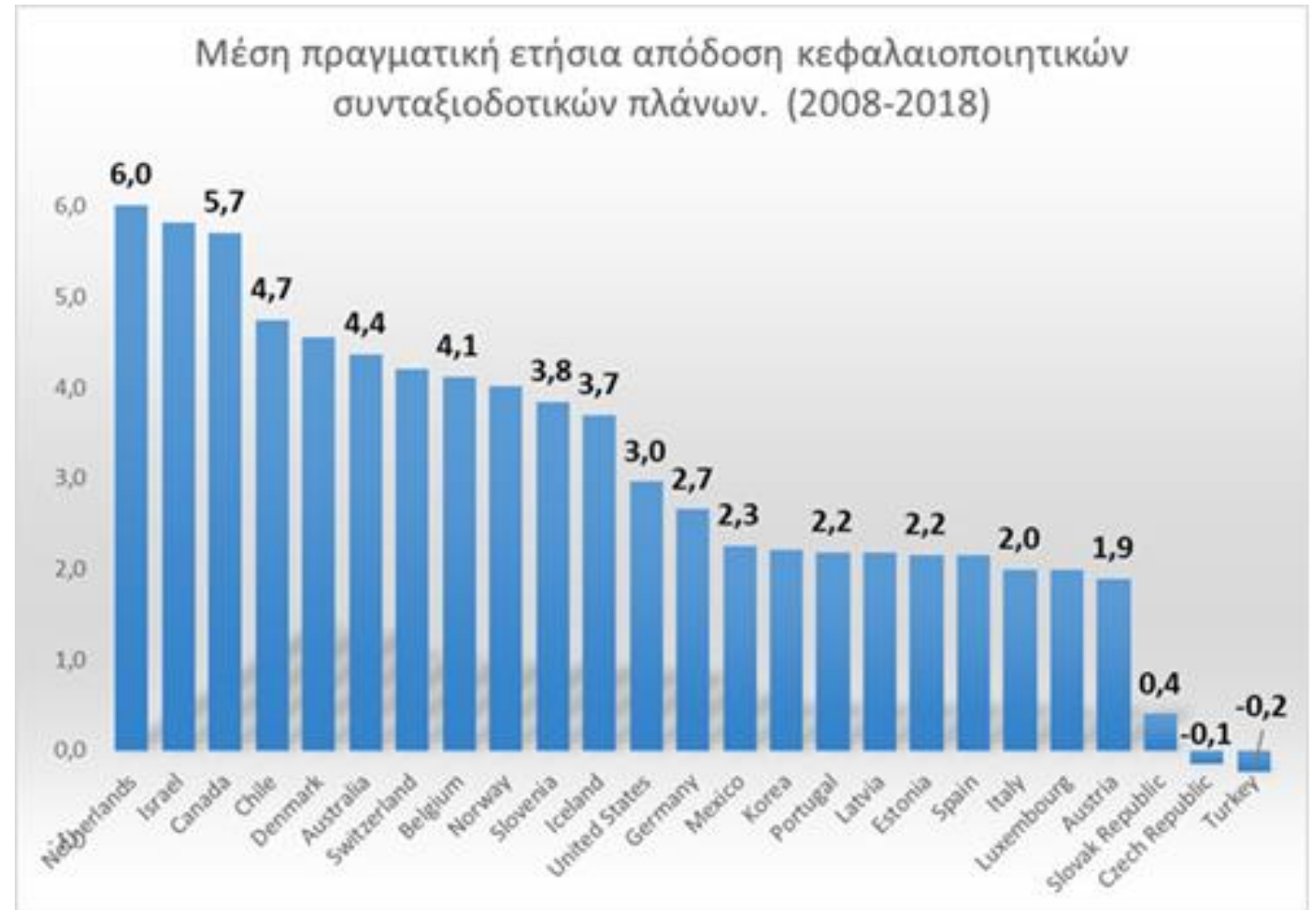
- Διαφοροποίηση ασφαλιστικού κινδύνου
- Αύξηση αποταμιεύσεων και επενδύσεων $\Rightarrow$ υψηλότεροι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης
- Υψηλότερες μελλοντικές συντάξεις
- Ισχυρά αντικίνητρα για συμμετοχή στη «μαύρη» ανασφάλιστη εργασία

Ελλάδα: Χαμηλές αποταμιεύσεις και επενδύσεις

Οι αποδόσεις στις χώρες του ΟΟΣΑ

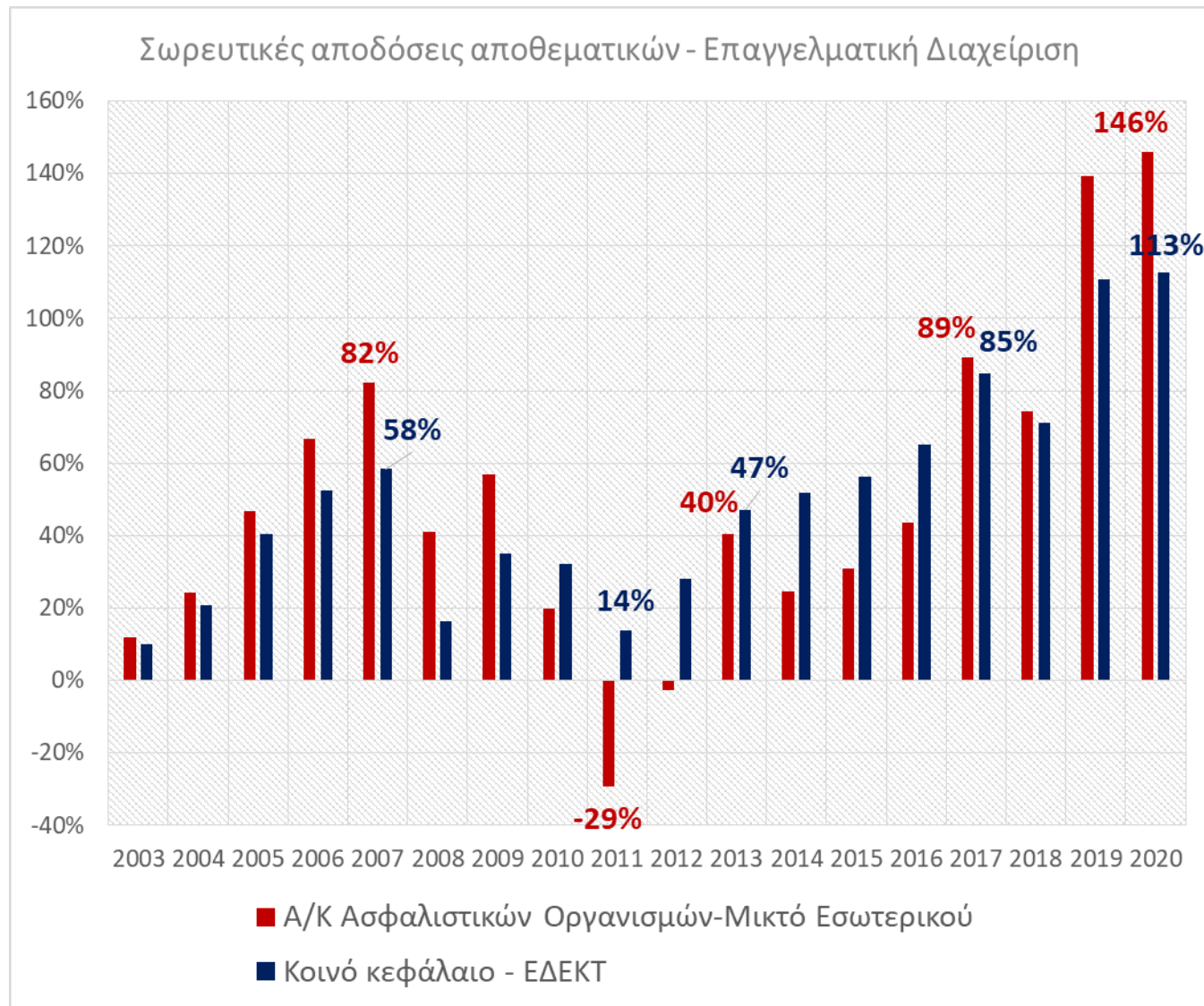
- Ο κίνδυνος της αγοράς είναι μικρότερος από ότι «νομίζουμε»
- Με ελάχιστες εξαιρέσεις πολύ ικανοποιητικές αποδόσεις στις περισσότερες χώρες σε βάθος δεκαετίας
 - ✓ Μεγάλος χρονικός ορίζοντας
 - ✓ Διαφοροποίηση κινδύνου
 - ✓ Επαγγελματική Διαχείριση
 - ✓ Καλή Διακυβέρνηση

Πηγή: ΟΟΣΑ

Ελλάδα

- Η ΑΕΔΑΚ Ασφαλιστικών Οργανισμών (2002) και η ΕΔΕΚΤ ΑΕΠΕΥ (2001) είναι οχήματα που δημιουργήθηκαν για να παρέχουν επαγγελματική διαχείριση στα αποθεματικά των Ταμείων.
- Παρά την μεγάλη έκθεση σε ελληνικά αξιόγραφα και παρά τις ακραίες διακυμάνσεις της ελληνικής χρηματαγοράς οι σωρευτικές αποδόσεις των αποθεματικών την περίοδο 2003-2020 ήταν εξαιρετικές
- Ειδικά το Α/Κ Μικτό Εσωτερικού επένδυε σχεδόν το σύνολό των υπό διαχείριση αποθεματικών σε ομόλογα ελληνικού δημοσίου και μετοχές του ελληνικού χρηματιστηρίου στην πιο δύσκολη περίοδο που θα μπορούσε να φανταστεί κανείς.
- Τα ΟΕΔ κουρεύτηκαν, το χρηματιστήριο καταβαραθρώθηκε – οι τράπεζες «χρεοκόπησαν» αλλά η σωρευτική απόδοση του Α/Κ και του κοινού κεφαλαίου ήταν θετικές και εντυπωσιακές!
- Πραγματικές σωρευτικές αποδόσεις 93% και 67%, αντιστοίχως

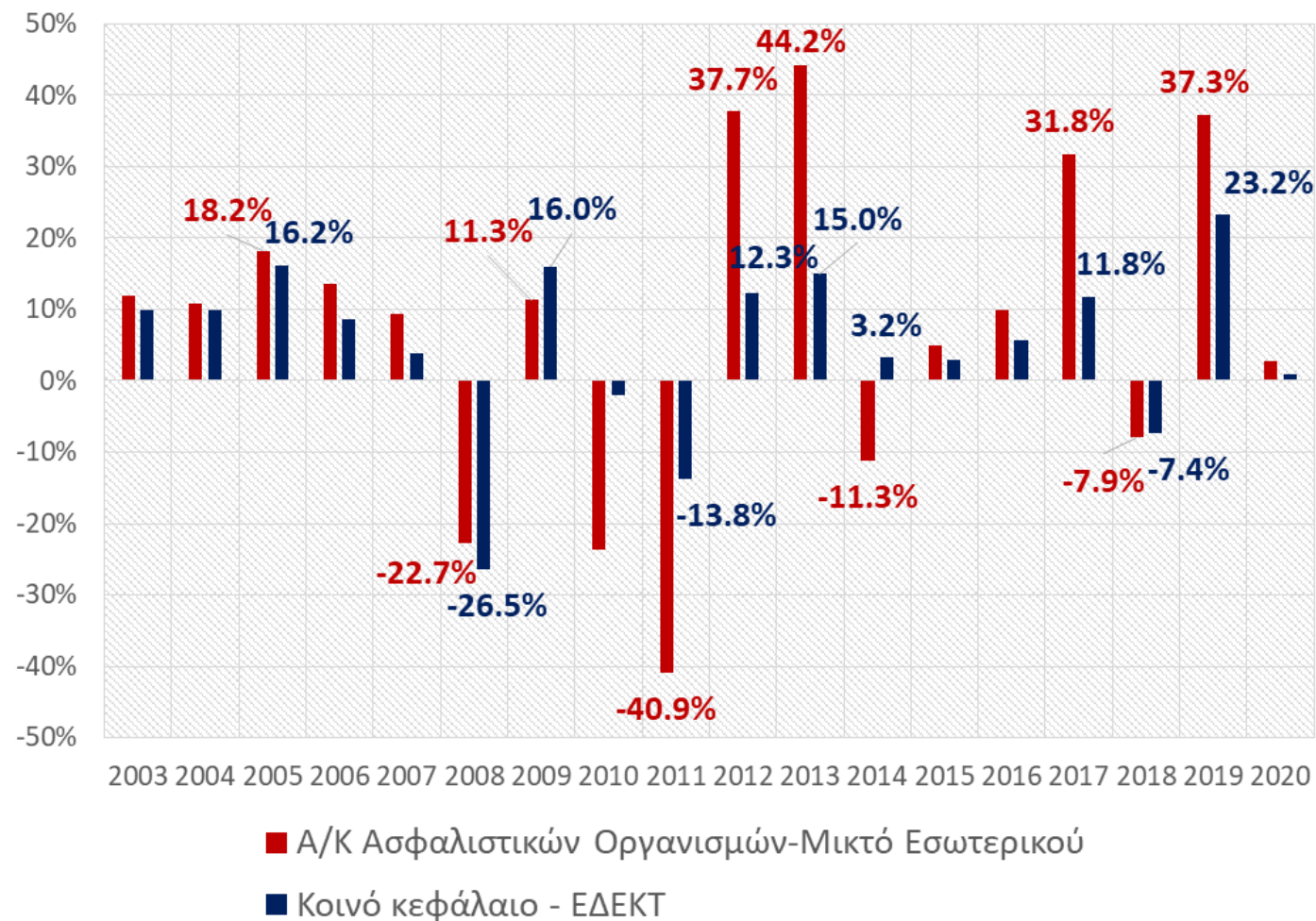

Πηγή: Ένωση Θεσμικών Επενδυτών & ΕΔΕΚΤ ΑΕΠΕΥ

Ελλάδα

- Οι διακυμάνσεις της ελληνικής χρηματαγοράς ήταν ακραίες την προηγούμενη 15ετία.
- Ακραίος ήταν και ο κίνδυνος της αγοράς. Αρκετές ήταν οι χρονιές που τόσο το Α/Κ Μικτό Εσωτερικού όσο και το «Κοινό Κεφάλαιο» της ΕΔΕΚΤ είχαν σημαντικές ζημιές (αρνητικές αποδόσεις).
- Σε βάθος χρόνου οι ακραία αρνητικές ετήσιες αποδόσεις «έσβησαν» και έμειναν μόνο οι υψηλές σωρευτικές αποδόσεις.
- Πραγματικές ετήσιες αποδόσεις 3,7% και 2,9%, αντιστοίχως

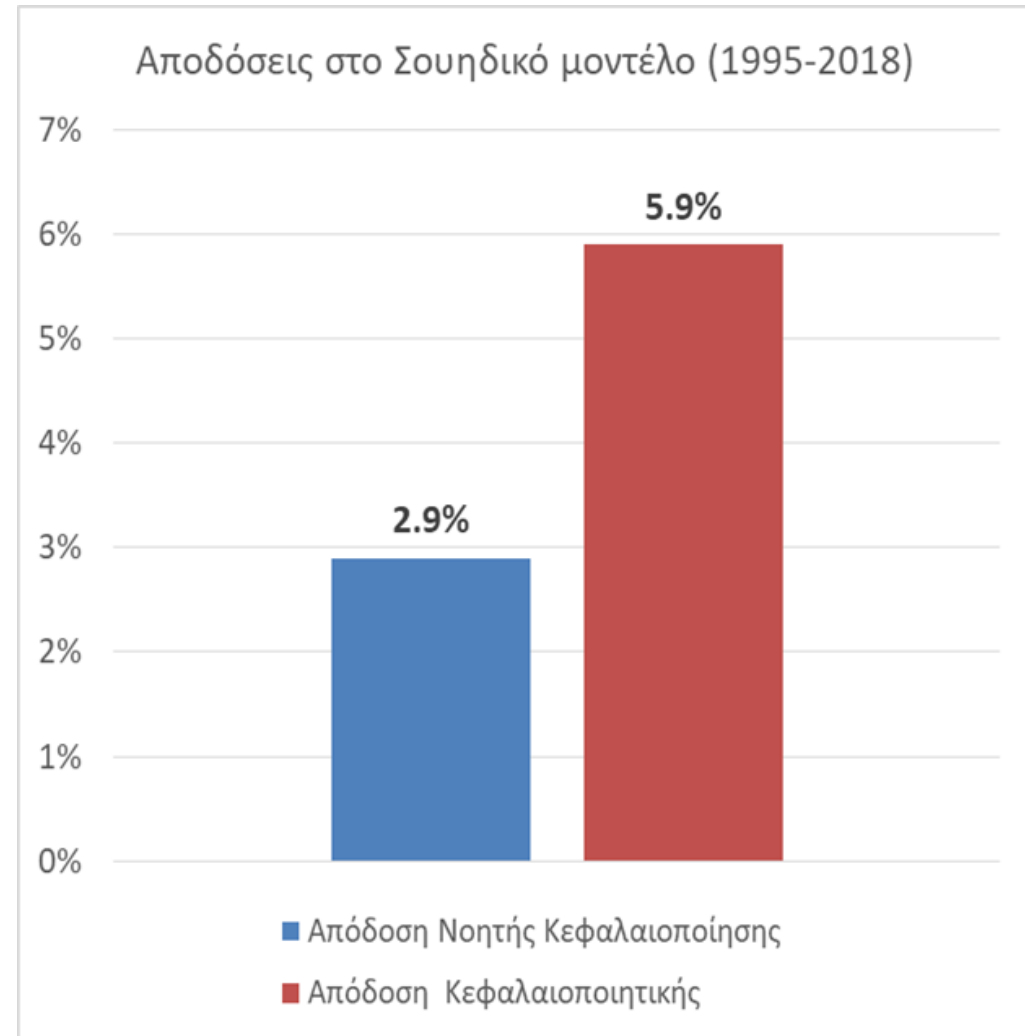
Ετήσιες αποδόσεις αποθεματικών - Επαγγελματική Διαχείριση

Πηγή: Ένωση Θεσμικών Επενδυτών & ΕΔΕΚΤ ΑΕΠΕΥ

Η Σουηδία ως πρότυπο

- Οργανώνουμε το νέο Ταμείο στα πρότυπα του αντίστοιχου Σουηδικού δημόσιου κεφαλαιοποιητικού Ταμείου (AP7).
- Στη Σουηδία από το 1995 υπάρχουν παράλληλα δύο δημόσια συστήματα ασφάλισης:
 - α) Νοητής κεφαλαιοποίησης παρόμοιο με το σύστημα της επικουρικής που έχουμε σήμερα
 - β) Κεφαλαιοποιητικό (AP7) παρόμοιο με το σύστημα της επικουρικής που σχεδιάζουμε.
- Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα σαφώς υπερέχει και προσφέρει πολύ καλύτερες αποδόσεις και καταπό το σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης.
- Με 1.1% μέσο πληθωρισμός, πραγματικές αποδόσεις 1.8% και 4.8%, αντιστοίχως

Πηγή: Orange Report 2019

Κόστος μετάβασης

Κύριο αντεπιχείρημα στο δημόσιο διάλογο

- Καμία περικοπή συντάξεων «παλαιών» συνταξιούχων - «Ακαθάριστο» κόστος μετάβασης
- Όμως, υψηλότερες επενδύσεις, υψηλότερη παραγωγικότητα, υψηλότερη απασχόληση, υψηλότεροι μισθοί, υψηλότερο ΑΕΠ, υψηλότεροι άμεσοι και έμμεσοι φόροι, υψηλότερες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
- «Καθαρό» κόστος μετάβασης, μόνο όταν αφαιρεθούν τα επιπρόσθετα δημοσιονομικά έσοδα
- Επιπτώσεις σε λόγο Χρέους/ΑΕΠ και από τον παρονομαστή (αλλά και κατοχής ΟΕΔ από το νέο ταμείο)
- Υπό εκπόνηση, αναλογιστική μελέτη, μακροοικονομική μελέτη, μελέτη βιωσιμότητας δημοσίου χρέους

*Σας ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας*